

Prevodna literatura

Iz naše prevodne književnosti

„Ni za mladino“ — ti z rdečim tiskom bije v oči drobna knjižica z običajno fotomontažo na ovitku. Kaj si je založnik pri tem prav za prav mislil, je težko reči. Toliko knjig je med nami, ki bi mnogo prej zaslužile, da jim skrbeč moralist pritisne ta „sramotni pečat“. Danes pa so časi menda taki, da bi prej bilo čitajočo mladino treba z napisom „Ni za stariše“ opozoriti, kaj naj pred svojimi stariši skrivajo. Časi so taki, da se bo mladina smehljala napisu, v katerem bo videla samo naivno špekulacijo založnika, češ, na tak le lim nas skuša ujeti! Nas! — Svoje dni so drugi označevali knjige s tem predikatom, v l. 1935 je izšla prva slovenska knjiga, čeprav samo prevedena, ki si je sama nadela to označbo.

Drugačen „*signum temporis*“ sta eksotična štafaža in okvir, ki ju človek srečuje po naših prevodih, dasi sta večkrat samo dekorativna kulisa za dejanje, ki bi se bilo lahko godilo kjersibodi. Mogoče je to samo dobrodošel nadomestek za pomanjkanje prave epične snovnosti, ki jo čitajoče občinstvo vedno znova pričakuje in si je želi, torej nekaka šablonska tehnika kina, prenesena na prozo. Naši založniki menda že poznajo zahteve svoje „čitajoče mase“, pa ji s takim blagom držijo pred oči zrcalo, v katerem lahko ogleduje svojo lastno duševnost. Z obilico takih sestavin operira P. Valmigrè: Otani. (Roman. Prevedla Maša Slavčeva. Ljubljana. „Evalit.“ 1935. 82 str.) Tradicionalna okvirna povest, samo da je pri njej prvi del okvira tako preprost — samo za en sam stavek ga je — da človek ob čitanju nanj popolnoma pozabi. Japonska, Španija, Francoska, Nemčija in budistični nauk o preseljevanju duš, vse to drži čitatelja za njegovo pozornost, ne da bi ga sicer kaj globlje razgibalo. Za prevajavko je značilna sintaktična napaka, ki se sicer nahaja tudi drugod: „In takoj sem se umiril in se čutil močnejši (nam. močnejšega, str. 27)“, „nisem se čutil prizadet“ (28), „ker se ne čutim tako srečen“ (67)! Na čudno besedo naletiš na str. 47: „storila sem svojo dolžnost brez ohmevanja“; da ni nikaka tiskovna napaka (nam. oklevanja), kakor si mogoče odkraja mislil, ti pove stavek: „že sem se ohmeval“ (62). Pisava „Loreley“ (78) je za Francoze tradicionalna, za nas pa zastarela; ime „Fuji Yama“ (75) pa nas opominja nerešenega problema, kako naj ravnamo s krajevnimi imeni iz orientja, kjer je tuja pisava prenesena v angleško grafiko. — „Roman iz Španije“ se imenuje povest „ženska in možicelj“, ki jo je napisal P. Louys. (Poslovenil P. Karlin. Ljubljana. „Evalit.“ 1935. 96 str.) Zgodba o neusmiljeni ženski, ki se igra z moškimi srci, napisana v petnajstih poglavjih z znano Louysovo tehniko. Zadnje poglavje pravi v svojem naslovu, da je „epilog in morala obenem“, pa ni ne eno ne drugo. Prej je „prolog“ novi zgodbi, ki se bo začela zopet od kraja, samo z drugim „junakom“, „moralo“ pa si ob tem mora izmisliti čitatelj sam. Pripovedovanje spremljajo nevsiljive risbe ob začetkih posameznih poglavij. Prevajavec ima križe s tujkami. Pri njem so „miradoresi“ (13) pluralna oblika, ki se z obliko „štiri okna miradora“ (16) ravno tako malo sklada, kakor plural „perras“ (35) z „eno perro chico“ (36). Napačen prevod je „dvanajsterica“, s katero je prevajavec zamenil naš stari, pošteni „ducat“ (7), „počrezni razsodek“ (30) je komaj za silo umljiv, „punca“ pa na tem mestu (str. 41) neprimerna beseda. Zakaj je ohranil tujko „cigarrera“ (35, 38) in je

ni zamenil z domačo „cigararico“, mi je neumljivo. Ali si ne more misliti, da s to besedo lahko označujemo tudi žensko, ki ne dela cigar, ampak — cigarete?

Nekoliko več življenjske svežine — vsaj v prvem delu — ko ti dve knjigi, ki sta prej moreči, dušeci — kaže P. Istratija: Nerancula. (Poslovenil M. Avsenak. V Ljubljani, Delavska založba. 1935. 137 str.) Melanholično sentimentalni konec bo raznežil sicer razne „nežne duše“, v primeri z vsem prejšnjim pa je nasilnost, s katero je pisatelj epični vozal presekala, ne pa razvil. Prevajavec piše svež, živ jezik, ki se mu samo včasih zatakne („En mulc samo čaka...“ str. 7). Težave mu dela označba za turško pipo na vodo. On piše (oziroma: je kratkomalo prepisal) „ki plačujejo nargileh“ (6), „pokaditi svoje nargileh“. V tej reči je pač najboljša, če povprašamo naše „turške“ rojake, kako oni tej pipi pravijo, potem pa si njihovo besedo kratko in malo izposodimo. Oni pravijo tej pipi „nārgila“, „nārgile“. Tej obliki se je prevajavec približal, ko je zapisal (132), kako je „srkal kavo in kadil nargilo“, samo da izraz še ni popolnoma pravilen: pravilno se govori „kaditi na(!) nargilo“, česar Slovencem menda ne bo treba posebe dopovedovati. Tujke kakor „aman“ (70), „bre“ (71), „belea“, „pakoste“ (89) bi bilo vsekakor treba nadomestiti z umljivimi domačinkami. —

Vkljub obširnemu in temeljitemu uvodu prevajavca bodo A. Gida „Vatikanske ječe“ (V Ljubljani. Tiskovna zadruga. 1934. Prevedel A. Ocvirk. 313 str.) za mnovega slovenskega čitatelja vendarle pretrd oreh. Sicer so že v naslovu označene kot „Ironičen roman“, toda površen čitatelj tako označbo vse prerad prezre, ali pa si jo tolmači pregrobo. Tako bo večina zadovoljna z bogato snovnostjo, ki jo pisatelj razpreda pred očmi čitatelja. Za te bo najboljša, če s svojim čitanjem nehajo na predzadnji strani, kjer pravi Gide: „Tu se začena nova knjiga.“ — V uvodu prevajavca se pozoren čitatelj ustavi ob stavku: „Vse: telo, svet, zemlja, pokrajina, večerno in jutrnje nebo, vse se odzrcalja v duši“ (str. 8). „Odzrcalja“? Čemu in zakaj ne „zrcali“? Pač zato ne, ker pisec, ko je to besedo zapisal, ni imel prav nobenega čuta za pravi, slovenski pomen besede „zrcaliti“, ampak je imel pred očmi francosko „reflektiranje“, ki se je potem „odzrcalilo“ v njegovi monstrozni novi tvorbi. In ker je nekako podzavestno — kakor mnogi med nami! — obseden od misli, da morajo biti glagoli čim bolj komplicirani, da bodo tem „nazornejši“. Pa je — in v umetnosti že celo! — ravno nasprotno res!

J. A. Glonar,

Kritika

France Kidrič. Zgodovina slovenskega slovstva. Od začetkov do marčne revolucije. Izdala Slovenska Matica v Ljubljani. 1935. 4. snopič.

Notranja struktura in zunanja podoba Kidričeve Zgodovine sta tudi v najnovejšem snopiču ostali takšni, kakršni sta bili v prejšnjih. Avtor je hotel z največjo zunanjo izčrpnostjo objeti vsebino literarnega in kulturnega ter narodnega življenja sploh na Slovenskem v dvajsetletju 1799.—1819. Ker ne priznava ali vsaj dovolj ne vpoštevata samosvoje dinamike našega narodnega življenja, zato se mu tudi naša slovstvena zgodovina kaže kot rezultanta najraznovrstnejših tujih kulturnih in političnih vplivov, v najugodnejših primerih mogoče tudi kot duhovni produkt domačih, toda večinoma samo osebnih nagibov in sil.